

Fonaments Antropològics del Comportament Humà
AC2 - Activitat d'Interpretació Cultural - Opció B
Entrega 14/11/03

• **PRESENTACIÓ PAC 2-B**

PRESENTACIÓ PAC 2 :

Presentació i Objectius

Amb aquesta activitat cerquem implicar-nos en la nostra realitat quotidiana al campus virtual des d'una nova perspectiva, posant en acte els continguts metodològics i conceptuals de l'assignatura i aprofundint en l'ús de l'eina més singular de la recerca antropològica: la metodologia etnogràfica i específicament la tècnica de l'observació participant.

L'objectiu d'aquesta activitat passa doncs per convertir-nos en etnògrafs de la nostra pròpia realitat quotidiana, incorporant en la seva consideració les eines metodològiques que ens proporciona l'antropologia, amb el propòsit d'aconseguir un discurs crític i rigorós en torn el nostre propi comportament social i cultural.

Amb aquesta activitat la pròpia realitat quotidiana esdevé el nostre camp d'operacions. Així doncs, se us demana una mirada curiosa i innocent, però no ingènua, escèptica i crítica però no pas cínica. En acabar aquesta activitat hauríem de ser capaços d'adonar-nos fins a quin punt ens calen grans dosis d'empatia i proximitat, d'implicació no intrusiva i respecte, en una paraula, de convivència amb l'altre per a cercar el sentit de les pròpies accions.

Cal tenir ben present que la tasca etnogràfica, el treball de camp és necessàriament una experiència intersubjectiva, en la que l'etnògraf no és l'únic que observa i classifica, sinó que alhora es descubreix observat i classificat pels seus informats¹.

En aquesta *proposta etnogràfica* prenen com objecte i camp d'estudi "l'individu i la interacció social en l'entorn del campus virtual de la UOC"; podent circumscriure aquest camp en torn dos àmbits d'observació i participació :

- Espais de caracterització (currículums, presentacions, missatges de benvinguda, d'inici de curs, etc.)
- Espais de relació (interaccions a les aules, fòrums, bars, taulers d'anuncis, associacions, etc.).

A mode de pauta vertebradora dels vostres anàlisis, però sols com a proposta de reflexió, no cal doncs que en cerqueu les respostes, formulem tot seguit algunes qüestions que us podran ser d'ajut alhora de desenvolupar el treball de camp.

Aquestes qüestions s'estructuren al voltant de tres eixos d'anàlisi :

- Individu i Referencialitat

En aquest nivell ens endinsaríem en la consideració de com és plantegen i quin lloc ocupen les formulacions individuals en els nous entorns de sociabilitat.

Podem partir d'una pregunta concreta que ens ajudi a aprofundir en les essencialitzacions que de nosaltres mateixos oferim al món, una pregunta del tipus : Com ens definim en aquests nous espais virtuals?, quin lloc ocupen en ells les singularitats individuals?.

En aquest sentit podríem analitzar les auto-caracteritzacions que en un entorn virtual articulem en els currículums, els missatges de presentació, o en la mateixa interacció rutinària al campus. És a dir analitzant, com ens presentem?, què intentem transmetre? i què ens transmeten els altres?, quin to, recursos i fórmules expressives fem servir?, com els adequem en funció dels espais i els interlocutors als que ens dirigim?, quines dimensions psicosocials s'impliquen en les nostres presentacions?, com caracteritzem els nostres capitals socials, les nostres habilitats, competències, destreses i interessos? i en aquest sentit, podríem establir diferències significatives entre les narratives "on-line" i les definicions "off-line" que en torn nosaltres mateixos desenvolupem?.

Fins a quin punt en els entorns virtuals els individus ens definim no en funció de la nostra aparença física, gènere i estatus, sinó dels nostres coneixements i potencialitats, des del propi medi i en vers ell mateix, des de la representació o

¹ En aquest sentit és recomanada la lectura de *El antropólogo inocente* (N.Barley, Barcelona : Anagrama, 1997), sense la fina ironia que també es fa palesa en aquest llibre, sense grans dosis de sentit de l'humor -que recordem-ho, es basa en el que de paradoxal té la cultura- no ens serà possible veure el món amb una altra mirada, en un exercici proper al de l'etnògraf en el camp.

fins i tot, el simulacre virtual?. És a dir, fins a quin punt les propostes identitàries i relacionals que planteja el ciberespai, fan innecessària la confrontació amb elements externs, amb escenaris o identitats reals?.

- Interacció Personal i Medi

Si en l'anterior nivell analitzàvem les participacions individuals, l'enllaç micro/macro que possibilita la comunicació virtual, en aquest segon nivell aprofundiríem en el tipus de relacions i vincles que podem establir "en" i "des de" un espai de sociabilitat com el dels campus virtual.

És a dir, què cerquem en aquests nous espais de sociabilitat?, com ens hi relacionem?, de quina entitat i natura són les relacions que es promouen en aquestes interaccions?, com de noves són les propostes relacionals que la participació en ells implica?.

Fins a quin punt són singulars les actituds i valors, les formes de cooperació i sociabilitat que plantegen?, com d'inestables o perdurables són els llaços que construeixen?, són més fràgils i fugissers, més efímers els seus vincles que els de les relacions presencials?, les seves interaccions són més flexibles, participades i plurals? o potser una comparació en aquests termes no resultaria pertinent?.

Com integrem relacions i vincles virtuals a les nostres interaccions presencials?, i en el nostre cas, al campus virtual, quin paper juga l'interès pel coneixement social, el pur plaer de la relació entre individus més enllà de l'aprofundiment acadèmic, o del propi projecte intel·lectual o professional?.

- Comunitat i Medi

Si en el primer nivell analitzàvem com són plantejades i quin lloc ocupen les formulacions individuals en els nous entorns de sociabilitat en línia, i en el segon analitzàvem el tipus de relacions i vincles que podem establir "en" i "des de" un espai de sociabilitat com el campus virtual, en aquest tercer i darrer nivell podríem plantejar-nos en base a quins elements, com i fins a quin punt podem definir-nos en termes de comunitat a partir de les nostres interaccions individuals i col·lectives en un entorn d'aprenentatge comú.

Com reconeixem en el campus virtual un espai de sociabilitat?, quin tipus de jocs s'estableixen amb escenaris presencials com l'"aula", el "tauler", el "fòrum", el "bar", o la "biblioteca"?, quins ressorts i nivells simbòlics s'articulen al campus, o en l'organització dels continguts del portal? i en base a aquests, quins recorreguts, itineraris, seqüències i "ritus de pas" seguim?. Penseu en els actes de graduació, o en el tràmits observats a l'inici de cada curs, en la mateixa necessitat cíclica de presencialitat a les trobades presencials que marquen els límits d'un curs a un altre, quin significat té tot això -aquesta presencialitat absent però manifesta, cíclica i recurrentment demandada- en un entorn virtual com el nostre?.

Fins a quin punt les nostres interaccions en el campus virtual ens permeten establir vincles que possibiliten identificar-nos i definir-nos com integrants d'una comunitat?, podem parlar d'un "sentiment de vinculació"?, d'una "identitat col·lectiva"?, de "memòries compartides", o en cert grau d'una "història comuna"?, i si és així, quin paper juguen en aquestes definicions els diferents marcs identitàries -professionals, personals, familiars, geogràfics i temporals- des dels que cadascú de nosaltres entra en connexió amb el campus virtual?.

Com més amunt assenyalàvem es tracta sols de preguntes per a la reflexió, per a que comenceu a pensar què observar, què analitzar en aquest entorn "complex i total" del campus virtual, no cal que les contesteu en els vostres treballs.

Abans d'iniciar la vostra recerca es recomana que feu un cop d'ull als magnífics treballs de camp desenvolupats per companys vostres d'altres semestres, i que consten penjats a la Prestatgeria Virtual dels Estudis, a l'apartat d'Antropologia.

Si ho considereu necessari podeu fer arribar al consultor un breu esquema en el que s'indiqui com teniu previst plantejar el treball de camp i organitzar el vostre Diari de Camp, en quins temes us interessa aprofundir, i quins són els espais que voleu analitzar, si optareu per repartir-vos aquestes tasques i escenaris en funció de les habilitats de cada integrant del grup de treball (de desenvolupar l'activitat en grup), o si per contra compartireu l'observació.

El Diari de Camp és l'eina bàsica de l'antropòleg a l'hora de desenvolupar una recerca etnogràfica. És allí on anota les dades, tot allò que observa, les seves inquietuds i desesperacions, els seus desconcerts i sorpreses. Un Diari de Camp virtual hauria de ser així més que un quadern personal i íntim, una obra polifònica on tots els membres del grup de treball (de desenvolupar l'activitat en grup) compartissiu observacions i dades, anotacions i interessos, triomfs i desencants, amb el propòsit d'ajudar-vos en la tasca comuna d'aprofundir en el vostre objecte d'estudi.

En aquest sentit al "Diari de Camp" d'aquesta activitat de recerca s'hauran de reflectir les dades recollides al llarg de l'observació participant a mode de "Diari de Connexions" o "Quadern de Bitàcora" en l'entorn virtual.

Recursos de Treball

Com a introducció a la recerca etnogràfica caldrà llegir-se bé el Mòdul I, i en concret els apartats relatius al treball de camp i la revolució etnogràfica que implicaren les aportacions de B.Malinowski. Així mateix el Mòdul IV "La Modernitat i el Problema de l'Individualisme" ens proporcionarà una bona base en torn l'estudi del fenomen de l'individualisme en el món modern.

La consulta del material en format web "[Guia de Butxaca del Treball de Camp](#)" de l'assignatura d'Etnografia dels Estudis d'Humanitats serà també de gran ajut a l'hora de plantejar i desenvolupar la vostra recerca. Finalment si disposeu del temps i teniu interès podeu consultar els següents manuals en torn la recerca etnogràfica :

- Hammersley, M. & Atkinson, P. (1994) *Etnografía. Métodos de Investigación*, Barcelona: Paidós.
- Taylor, S.J. & Bogdan, R. (1998) *Introducción a los métodos cualitativos de investigación*, Barcelona: Paidós
- Velasco, H. & Díaz de Rada, A. (1997) *La lógica de la investigación etnográfica. Un modelo de trabajo para etnógrafos*, Madrid: Trotta

En quant als **recursos a la xarxa** sobre l'estudi de la sociabilitat virtual i les implicacions socials de la comunicació mediada per ordinador podeu consultar :

<http://www.com.washington.edu/rccs/>

<http://virtualsociety.sbs.ox.ac.uk/>

<http://www.cybersoc.com/>

<http://cibersociedad.rediris.es/inicio.htm>

http://www.uoc.es/web/cat/articles/vayreda/ecomunitas_cat.html

http://www.uoc.es/web/cat/canals/societat/societat_art.html#era

<http://www.uoc.es/web/cat/articles/castells/castellsmain.html>

http://www.uoc.es/humfil/digithum/digithum2/catala/Art_Cornella/index.htm

http://www.uoc.es/web/cat/articles/digitum_ciberespai_cat.html

<http://www.uoc.es/web/cat/articles/codina/codina.html>

<http://www.uoc.es/web/cat/articles/vintoncerf.html>

http://www.uoc.edu/humfil/articles/cat/nunez/nunez_imp.html

Criteris d'Avaluació

L'important d'aquesta activitat i allò que es valorarà no serà tant la qualitat científica de les dades recollides en els treballs, com que l'estudiant descobreixi fins quin punt és necessari apropar-se a la realitat que es vol etnografiar submergint-nos en les actituds, els comportaments, i els valors de les accions socials que hi observem, adonant-se com de difícil arriba a ser l'exercici d'accedir a la comprensió dels elements culturals que constitueixen la racionalitat amb que actuem els individus.

En aquest sentit en la valoració d'aquesta activitat es tindran en compte els següents elements :

- El rigor, la honestat i el nivell d'aprofundiment del treball desenvolupat.
- La capacitat de reflexió que el treball lliurat evidenciï a l'hora d'exposar i argumentar críticament els elements objecte d'anàlisi.
- L'ús competent dels conceptes i el vocabulari relacionats amb les temàtiques tractades.
- L'esforç de consulta i elaboració d'aportacions intel·lectuals complementàries relacionades amb els elements analitzats.
- La claredat i el rigor en la redacció de les idees, posicionaments, coneixements i argumentacions que es vulguin transmetre.

Format de Realització i Lliurament

El resultat final d'aquesta activitat serà un document de text (informe final) d'entre 15 i 20 pàgines (lletre Times New Roman 12 o Arial 11, espai interlineal 1,5 i tots els marges a 2,5 cm.), on s'exposin les conclusions inferides durant la recerca en base a les dades recollides al "Diari de Camp" elaborat en el seu decurs.

Aquest informe pot estructurar-se en base als apartats següents:

- Plantejament del treball de camp.
- Descripció etnogràfica i mètodes de recerca emprats (observació participant, entrevistes, etc.). En aquest apartat podran incloure's fragments del "Diari de Camp" de la recerca.
- Conclusions. Revisió grupal del treball, i valoració final de l'activitat.

En el nivell bibliogràfic caldrà indicar les dades de totes les obres consultades : Autor (cognoms i nom) (Any de publicació), *Títol del llibre* (en cursiva), lloc de publicació : Editorial.

El nom de l'arxiu amb el treball a lliurar haurà de tenir el format següent : "cognom1_cognom2_nom_PAC2_B.doc".

Els noms i els cognoms s'escriuran tal com consten en el campus. Per exemple, un estudiant que s'anomeni Pere Martí Puig titularà el seu arxiu :

"martí_puig_pere_PAC2_B.doc".

Si es tracta d'una activitat desenvolupada en grup s'indicarà en el títol el nom del grup de treball : "grup_J.Goody_PAC2_B.doc".

Totes les activitats hauran de lliurar-se a la bústia d'AC de l'aula i sols en casos justificats a la bústia del consultor.

Data de Lliurament

La data límit de lliurament d'aquest exercici és el 14/11/2003, a la bústia d'Avaluació Continuada de l'aula.

Bona feina!!